

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Ткаченко В.Г.,

*студентка кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: Tkachenko1271@gmail.com*

Кузьмінський В.З.,

*к.е.н, доцент, доцент кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: kuzmin10@ukr.net,*

Розвиток ринкових відносин в Україні зумовлює діяльність підприємств, умов їх функціонування на ринку. Тому підприємствам для того, щоб вижити, необхідно правильно визначати свою стратегію та тактику поведінки на ринку та систематично проводити управління діяльністю підприємства з метою підвищення ефективності діяльності та отримання прибутку.

Для підприємства, яке працює в ринкових умовах, головним є безперервний рух грошових коштів, який може забезпечити функціонування основної діяльності, оплату зобов'язань та здійснення соціального захисту працівників. Аналіз руху грошових потоків дозволяє вивчити їх динаміку, визначити суму перевищення надходжень над платежами та зробити висновок про можливість внутрішнього фінансування.

Управління грошовими потоками передбачає цілеспрямований вплив на процеси акумуляції грошових коштів, їх витрачання та перерозподіл з метою збалансування фінансово-господарської діяльності підприємства. Характерні риси практики управління грошовими потоками відображають принципи управління, тобто основні правила діяльності, якими керуються органи управління, враховуючи соціально-економічні умови, що склалися [1, с. 90].

Управління грошовими потоками підприємства характеризується певними особливостями.

- операційний грошовий потік формується в результаті взаємодії великої кількості вхідних та вихідних грошових потоків, що визначає складну структуру інформаційно-методологічної підтримки управлінських фінансових рішень;

- операційний грошовий потік є основним джерелом покриття потреби підприємства у капіталі;

- управління операційними грошовими потоками характеризується необхідністю глибокої деталізації інформаційної бази управлінського фінансового обліку (наприклад, на основі АВС/М) та орієнтацією, переважно, на короткострокову перспективу;

- управління операційними грошовими потоками базується на використанні касових розривів, що формуються внаслідок розбіжності у строках генерування вихідних грошових потоків (насамперед, виручка від реалізації товарів, виконання робіт та надання послуг) [2, с. 21].

Управління грошовими потоками підприємства є важливою складовою частиною загальної системи управління його фінансовою діяльністю. Воно

дозволяє вирішувати різноманітні завдання фінансового менеджменту і підпорядковано його головній меті.

Об'єктом управління в системі управління грошовими потоками виступають грошові потоки підприємства, пов'язані із здійсненням різних господарських і фінансових операцій, а суб'єктом управління є фінансова служба, склад і чисельність якої залежить від розміру, структури підприємства, кількості операцій, напрямків діяльності та інших факторів:

- у малих підприємствах головний бухгалтер часто суміщає функції начальника фінансового та планового відділів;
- у середніх - виділяються бухгалтерія, відділ фінансового планування та оперативного управління;
- у великих компаніях структура фінансової служби суттєво розширюється - під загальним керівництвом фінансового директора знаходяться бухгалтерія, відділи фінансового планування та оперативного управління, а також аналітичний відділ, відділ цінних паперів і валют

Висока роль ефективного управління грошовими потоками підприємства визначається наступними основними положеннями:

- грошові потоки обслуговують здійснення господарської діяльності підприємства практично у всіх її аспектах;
- ефективне управління грошовими потоками забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку;
- раціональне формування грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу підприємства;
- ефективне управління грошовими потоками дозволяє скоротити потребу підприємства в позиковому капіталі;
- управління грошовими потоками є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства;
- ефективне управління грошовими потоками забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства;
- активні форми управління грошовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, що генерується безпосередньо його грошовими активами.

Управління грошовими потоками підприємства є важливою складовою частиною загальної системи управління його фінансовою діяльністю. Воно дозволяє вирішувати різноманітні задачі фінансового менеджменту і підпорядковане його головній цілі [3].

Щоб гроші працювали на підприємство, необхідно їх пускати в обіг з метою одержання прибутку:

- розширювати своє виробництво, прокручуючи їх у циклі оборотного капіталу;
- інвестувати в дохідні проекти інших суб'єктів господарювання з метою одержання вигідних відсотків;
- зменшувати величину кредиторської заборгованості з метою скорочення витрат по обслуговуванню боргу;
- оновлювати основні фонди, купувати нові технології і т.д. [4, с. 93].

Одним із етапів управління грошовими потоками підприємства є аналіз руху грошових коштів. Залежно від методичних підходів до аналізу грошових потоків можна виділити горизонтальний та вертикальний аналіз. Горизонтальний аналіз грошових потоків полягає в вивченні динаміки обсягу формування додатного і від'ємного чистого грошового потоку підприємства в розрізі окремих джерел, розраховують темпи їхнього зростання і приросту, визначають загальні тенденції зміни їх обсягу. Вертикальний (структурний) аналіз грошових потоків полягає в вивченні структури додатного, від'ємного і чистого грошових потоків за видами господарської діяльності, за окремими внутрішніми структурними підрозділами (центрами відповідальності), за окремими джерелами надходження і напрямками витрачання коштів [5, с. 107].

В процесі здійснення підприємницької діяльності можливі сотні варіантів фінансово-господарських рішень, які коректуються відповідно до умов, що диктує підприємству ринкове середовище. Рішення та заходи з управління грошовими потоками, що розроблені та є ефективними для одного підприємства, можуть бути абсолютно недоцільними щодо їх реалізації для іншого підприємства. І це природно. Адже саме багатоваріантність рішень та підходів, їх унікальність у кожній конкретній ситуації і повинні бути основою будь-якого управлінського процесу. Однак повинен бути сформований своєрідний «кістяк» управління, який визначає основні його аспекти. Ним виступає організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками підприємства. Організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками підприємств – це система взаємопов'язаних між собою елементів, яка визначає і забезпечує реалізацію комплексу заходів на кожному з етапів управління грошовими потоками. Система управління витратами – це сукупність взаємопов'язаних елементів, методів і механізмів, що діють в межах функціональних обов'язків і утворюють певну цілісність, за допомогою яких узагальнюються процеси постачання, використання ресурсів, вирішуються чітко поставлені цілі, реалізуються тактичні і стратегічні плани [6, с. 51].

Процес управління грошовими потоками підприємства базується на певних принципах, основними з яких є.

Принцип інформативною достовірності. Як і кожна керуюча система, управління грошовими потоками підприємства має бути забезпечено необхідною інформаційною базою. Створення такої інформаційної бази представляє певні труднощі, тому що пряма фінансова звітність, що базується на єдиних методичних принципах бухгалтерського обліку, відсутня. Певні міжнародні стандарти формування такої звітності почали розроблятися тільки з 1971 року і на думку багатьох фахівців ще далекі від завершення (хоча загальні параметри таких стандартів вже затверджені, вони допускають варіативність методів визначення окремих показників прийнятої системи звітності). Відмінності методів ведення бухгалтерського обліку в нашій країні від прийнятих у міжнародній практиці ще більше ускладнюють завдання формування достовірної інформаційної бази управління грошовими потоками підприємства. У цих умовах забезпечення принципу інформативною

достовірності пов'язано зі здійсненням складних обчислень, які вимагають уніфікації методичних підходів.

Принцип забезпечення збалансованості. Управління грошовими потоками підприємства має справу з багатьма їх видами і різновидами, розглянутими в процесі їх класифікації. Їх підпорядкованість єдиним цілям та завданням управління вимагає забезпечення збалансованості грошових потоків підприємства за видами, обсягами, тимчасових інтервалах і іншим істотним характеристикам. Реалізація цього принципу пов'язана з оптимізацією грошових потоків підприємства в процесі управління ними.

Принцип забезпечення ефективності. Грошові потоки підприємства характеризуються істотною нерівномірністю надходження та витрачання грошових коштів у розрізі окремих часових інтервалів, що призводить до формування значних обсягів тимчасово вільних грошових активів підприємства. По суті ці тимчасово вільні залишки коштів носять характер непродуктивних активів (до моменту їх використання в господарському процесі), які втрачають свою вартість у часі, від інфляції та з інших причин. Реалізація принципу ефективності в процесі управління грошовими потоками полягає в забезпеченні ефективного їх використання шляхом здійснення фінансових інвестицій підприємства.

Принцип забезпечення ліквідності. Висока нерівномірність окремих видів грошових потоків породжує тимчасовий дефіцит грошових коштів підприємства, який негативно позначається на рівні його платоспроможності. Тому в процесі управління грошовими потоками необхідно забезпечувати достатній рівень їх ліквідності протягом всього аналізованого періоду. Реалізація цього принципу забезпечується шляхом відповідної синхронізації позитивного і негативного грошових потоків у розрізі кожного часового інтервалу аналізованого періоду.

Управління грошовими потоками в цілому є важливим елементом фінансової політики підприємства, воно наскрізь охоплює всю систему управління підприємством. Важливість та значення управління грошовими потоками важко переоцінити, адже від його якості та ефективності залежить не тільки його стійкість в конкретний період часу, а й можливість подальшого розвитку, досягнення фінансового успіху на довгострокову перспективу. Комплексна діагностика стану системи управління грошовими потоками підприємства передбачає дослідження таких її складових:

- наявність спеціального підрозділу (фахівця), що здійснює управління грошовим оборотом;
- регулярність, повнота та глибина проведення аналізу грошових коштів і грошових потоків;
- нормування залишків грошових активів, організація контролю за дотриманням нормативу;
- форми і методи розрахунків, які використовуються підприємством
- організація фінансового планування діяльності, у тому числі планування руху грошових коштів;

- опанування теорії та практичне застосування інструментів управління грошовими потоками [6, с. 14].

Оптимізація грошових потоків здійснюється шляхом вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів із метою досягнення їх збалансованості, синхронізації та зростання чистого грошового потоку.

Отже, ефективно організовані грошові потоки підприємства є найважливішим симптомом його «фінансового здоров'я», передумовою досягнення високих кінцевих результатів його господарської діяльності в цілому. Рациональне формування грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу підприємства. Ефективні форми управління грошовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток.

Основною метою управління грошовими потоками на підприємстві є їх оптимізація, тобто процес вибору найкращих форм їхньої організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності. Основу оптимізації грошових потоків підприємства складає забезпечення збалансованості обсягів позитивного і негативного їхніх видів.

Список використаних джерел:

1. Бондар Н. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. - К. : А.С.К. 2004. с.400.
2. Селіверстова Л. С. Управління грошовими потоками підприємства / Л. С. Селіверстова // Економіка та держава. 2015. - № 9. с. 20-22.
3. Левченко К. В. Рух грошових коштів підприємства / К. В. Левченко, І. Є. Андрющенко // Ефективна економіка – 2017 - №10 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com/ua/>
4. Баканов М. І. Шеремет А. Д. Теорія економічного аналізу: Підручник. — 4е изд. доп. і перероб. М. Фінанси і статистика. 2012. С.416.
5. Майборода О. В. Оптимізація фінансових потоків промислового підприємства: теоретичні аспекти / О.В. Майборода // Економіка розвитку. — Харків: ХНЕУ. 2012. —№1 (51). с. 107—110.
6. Крушельницька О. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах / О. Крушельницька // ВІСНИК ЖДТУ. 2016. № 1. С.51.